

name het rivierengebied van Midden-Nederland. Het gaat helaas niet concreet in op het stromingsgebied van de Maas in Limburg. Het turfwinninglandschap heeft mede betrekking op de Peel, maar vermeldt slechts zijdelings iets over dit gebied. In dit hoofdstuk worden onder meer de manier van de turfwinning en de verschillen en overeenkomsten tussen de turfwinninglandschappen beschreven. Het zandlandschap is van toepassing op een groot gebied. In de beschrijving wordt vermeld dat regionale verschillen niet worden uitgesloten, hetgeen aan het einde van het hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt met drie voorbeelden. In het laatste hoofdstuk wordt beschreven hoe Nederland tot een stedelijk landschap is geworden. Hierin wordt de ontstaansgeschiedenis geschetst van de steden in Nederland aan de hand van verschillende tijdsperiodes.

Elk hoofdstuk begint met een algemeen deel, waarin bijvoorbeeld de vorming van het landschap

in verschillende perioden en de fysische geografie worden behandeld. Met veel foto- en kaartmateriaal wordt de tekst verduidelijkt. Veel aandacht is besteed aan de verscheidenheid binnen de regio's. De teksten bevatten verrassende wetenswaardigheden en worden helder onderbouwd. In elk hoofdstuk wordt met intermezzo's meer inzicht gegeven in de theoretische en algemene achtergronden welke in het algemene deel zijn beschreven. De intermezzo's dienen soms ook om de regionale verschillen duidelijk te maken, maar zijn over het algemeen kort en vrij oppervlakkig.

Samenvattend kan gesteld worden dat het boek "Het Nederlandse Landschap" leest als een trein en boordevol staat met informatie en wetenswaardigheden. Daarbij sluiten de verschillende hoofdstukken, zowel qua schrijfstijl als inhoud, goed op elkaar aan. Natuurlijk gaat het te weinig in op Limburg, maar aan de andere kant zal het ook te weinig ingaan op de andere regio's in

Nederland. Het boek is zeer handzaam en beknopt en is, voor wie een overzicht wil hebben van de geschiedenis van de invloed van de mens op de verschillende landschappen in Nederland, een zeer leeswaardig boek. Voor wie echter detailinformatie wil hebben over een bepaalde streek in Nederland geeft het boek met behulp van een beknopte literatuurlijst per hoofdstuk suggesties voor verdere studie. Ikzelf kan in ieder geval één suggestie geven, namelijk "Het landschap van Zuid-Limburg" van BARENDT *et al.* (1987: ISBN 90-70482-49-5). Dit boek behandelt de historie van het Zuid-Limburgse landschap, en is zeker het lezen waard. Het is een speciale uitgave van het Historisch-Geografisch Tijdschrift dat in 1987 is uitgebracht. Helaas is het bij de uitgeverij niet meer te verkrijgen. Misschien dat naspeuren bij antiquariaten en bibliotheken meer succes oplevert.

Guido Verschoor

RECENT VERSCHENEN

ROOS, R., R. BEKKER & J. 'T HART, 2000. **Het Milieu van de Natuur. Herkennen van verzuring, vermesting en verdroging in de natuur.** 240 pp. Stichting Natuur en Milieu. Derde druk en geheel herziene versie van het in 1991 onder dezelfde naam verschenen boek. Boek en cd-rom kosten 89,50 gulden en zijn onder meer te bestellen bij Stichting Natuur en Milieu en de KNNV Uitgeverij in Utrecht.

Het boek is grotendeels opgebouwd uit twee delen. Het tweede deel beschrijft de effecten van verdroging, verzuring en vermesting op verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen worden per hoofdstuk besproken. Nieuw ten opzichte van de voorgaande drukken zijn de hoofdstukken over rivieren en natuur in de stad. De andere besproken ecosystemen, zoals bossen op zandgronden, beekdalen en vennen zijn gehandhaafd. De indeling van deze hoofdstukken is grotendeels gehandhaafd en de teksten zijn enigszins

gewijzigd. Er zijn enkele voorbeelden toegevoegd. Vooral qua vormgeving is het boek duidelijk verbeterd. De verschillende hoofdstukken met betrekking tot de ecosystemen beschrijven onder meer de niet aangetaste situatie, de gevolgen en veranderingen welke optreden als gevolg van de aantasting en de verschillende beheersmaatregelen die leiden tot het herstel. Het eerste deel van het boek beschrijft achtereenvolgens de hoofdpunten van vermesting, verdroging en verzuring, de zaken die de ecosystemen in het algemeen beïnvloeden en de methoden waarmee schade of herstel in een gebied opgespoord kunnen worden. Het laatste hoofdstuk behandelt het toekomstperspectief voor de natuur in Nederland vanuit het ingang gezette beleid en wat meer nodig is om natuur een volwaardige plek te geven. Het boek sluit af met een begrippenlijst en een index van begrippen, gebieden en soorten. Nieuw ten opzichte van voorgaande druk-

ken is natuurlijk de interactieve cd-rom. Deze geeft enkele visuele impressies van verschillende ecosystemen. Daarnaast geeft het de mogelijkheid om aan de hand van plantensoorten de milieukwaliteit te karakteriseren van hei, duin en grasland.

In deze rubriek wil ik kort de aandacht vestigen op het blad **Stratiotes** van de Plantensociologische Kring Nederland. Het nummer van afgelopen juli (nummer 20) bevat een nagedachtenis aan de in september 1999 overleden Bart Graatsma. Victor Westhoff beschrijft hierin Barts' grote liefde voor de flora, vegetatie en natuurbeheer van Zuid-Limburg.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. "recent verschenen". Onvolledige opgaven worden niet opgenomen. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen. Indien nodig kan de redactie verzoeken een exemplaar beschikbaar te stellen. In alle gevallen is de redactie vrij om ingestuurd materiaal voor publicatie te weigeren.

Guido Verschoor